

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ЗОВНІШНЬОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Кущенко Олена Іванівна

Канд. екон. наук, доцент

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

вул. Мируносицька, 1, м. Харків, Україна, 61057

e-mail: o.kushchenko@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7316-1786>**Шкіря Диана Миколаївна**

Студент

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,

м. Свободи, 6, м. Харків, Україна, 61022

e-mail: dianashkiria@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6634-1658>

На початку третього тисячоліття в умовах прискореної глобалізації ключового значення набула зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД), як один з важливих макроекономічних чинників розвитку сучасної економіки. Вигоди цієї діяльності відомі і визначені давно. Предметом дослідження у статті є основоположні принципи та тенденції розвитку зовнішньоторговельних товарних потоків України в ув'язці з аналізом її макроекономічної ситуації і кон'юнктури світових ринків. Мета полягає у аналітичній оцінці сучасного стану зовнішньої торгівлі та її принципів, а також у розгляданні методів її регулювання і впливу експортно-імпорتنих операцій на ВВП та шляхи формування зовнішньоторговельного прибутку. Завдання: дослідження динаміки ефективності ринку зовнішньої торгівлі, яка визначається за результатами зовнішньоторговельного балансу. Забезпечення підвищення рівня повного та достовірного обліку даних про експорт та імпорт України. Аналітична необхідність територіальних зв'язків завдяки самим різним потребам у державі. Оцінка конкурентоспроможності країни на різних рівнях. Використовуються загальнонаукові методи та уся методологічна палітра статистичних показників та методів. Ключовим завданням державної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності є створення ефективної системи підтримки експорту, яка забезпечить сталий економічний розвиток та реалізацію експортного потенціалу держави. Отримані результати є фундаментом інформаційного забезпечення органів виконавчої та законодавчої влади даними статистики зовнішньої торгівлі для прийняття ними рішень у галузі державного регулювання ринку України. Висновки: запропоновано рекомендації про подальший розвиток зовнішньоекономічної діяльності, розробки політики України і міжнародних організацій, а також дана аналітична оцінка процесів, що відбуваються.

Ключові слова: зовнішньоторговельні товарні потоки, аналітична оцінка конкурентоспроможності, світовий ринок, експорт та імпорт, торговий баланс, національний платіжний баланс.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Зовнішня торгівля була історично першою і до певного часу головною сферою міжнародних економічних відносин. Лише наприкінці ХХ століття провідну роль у системі міжнародної економіки почали відігравати різноманітні форми фінансових операцій, але значення міжнародної торгівлі і тепер надзвичайно суттєве, і полягає у тому, що підґрунтям зовнішньої торгівлі є важливі чинники та доцільність міжнародного обміну товарами та послугами.

У загальному вигляді торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і у такий спосіб збільшувати загальний обсяг виробництва. Суверенні держави, як і окремі регіони країни, можуть виграти за рахунок спеціалізації на výroбах, які вони можуть виробляти з найбільшою відносною ефективністю, і наступного обміну на товари, які вони не в змозі самостійно ефективно виробляти.

Недостатня аналітична глибина вивчення проблеми та необхідність пошуку ефективних шляхів її розвитку зумовили актуальність теми дослідження та слугували основою її вибору.

Підвищення рівня відкритості української економіки дає змогу створювати для національних підприємств, організацій більш сприятливі умови щодо виходу на зовнішні ринки. Вихід підприємств на світовий ринок може бути ефективним лише в тому випадку, якщо буде налагоджено певним чином регулювання зовнішньоекономічної діяльності з боку держави. Саме проблема державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності на сьогодні є актуальною як ніколи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важлива роль у дослідженні теоретичних і методичних проблем зовнішньоекономічної діяльності належить таким відомим зарубіжним та вітчизняним вченим-економістам, як П.Н. Афоніна, З.П. Бараник, Л.І. Вишневецька, О.О. Вишневецька, С.С. Герасименко, А.В. Головач, Н.А. Головач, В.Б. Захожай, А.М. Єрина, Г.В. Ковалевський, О.В. Козирев, А.В. Мазур, І.Г. Манцуров, З.О. Пальян, Л.Г. Роджественська, Г.С. Столярова, А.А. Шустікова та іншим дослідникам.

Формулювання цілей статті. Дати у динаміці та структурі аналітичну оцінку сучасному стану

зовнішньої торгівлі та вказати на шляхи формування зовнішньоторговельного прибутку.

Постановкою завдання цієї роботи є аналітична оцінка сучасного стану зовнішньоторговельного балансу України, а також виявлення тенденцій розвитку експортно-імпортних операцій у регіонах та Україні в цілому.

Вклад основного матеріалу дослідження. Зовнішня торгівля характеризується поняттями експорту та імпорту: перший передбачає вивезення товарів та послуг за кордон і отримання в обмін іноземної валюти, а другий - ввезення їх за кордону з відповідною оплатою. Експорт, подібно до інвестицій, що збільшує сукупний попит в країні і приводить у дію мультиплікатор зовнішньої торгівлі, створюючи первинну, вторинну, третинну і т. п. зайнятість. Збільшення імпорту обмежує дію цього ефекту внаслідок відтоку фінансових ресурсів за кордон.

Зовнішня торгівля організовується на принципах, розроблених у 1947 р. і закріплених Генеральною угодою про торгівлю та тарифи (ГАТТ). У 1996 р. його замінила Всесвітня торговельна організація (ВТО), яка більш широко розглядає зовнішню торгівлю, включаючи в неї обмін товарними послугами та купівлю-продаж інтелектуальної власності.

Економічний успіх будь-якої країни світу базується на зовнішній торгівлі. Ще жодна країна не спромоглася створити здорову економіку, ізолювавши себе від світової економічної системи. Міжнародна торгівля несе у собі безліч переваг, що стимулюють її економічне зростання. Завдяки

торгівлі країни отримують можливість спеціалізуватися у кількох провідних сферах економіки, адже вони можуть імпортувати ту продукцію, яку вони самі не виробляють. Крім того, торгівля сприяє поширенню нових ідей та технологій. Коли у якійсь країні з'являється важливий винахід, міжнародні торговельні зв'язки розносять його по цілому світу.

Надзвичайно низький рівень українського експорту обумовлює і дуже низький рівень імпорту. Україні бракує твердої валюти, необхідної для закупівлі західного обладнання, технологій та споживчих товарів, які є ключем до економічного зростання й підвищення життєвого рівня. Для того, щоб процес реформ був впливовим, він має обов'язково передбачати розширення обсягів експорту.

Крім того, в Україні низькі обсяги експорту поєднуються з його вкрай незадовільною структурою. Країна, що упродовж десятиріч перебувала в ізоляції від світових ринків, експортує дві основні категорії товарів: сировину та продукцію металургії. За цей період в Україні зменшилися фінансові валютні резерви, накопичені у минулому, а також вона витратила частину свого золотого запасу на покриття негативного сальдо зовнішньої торгівлі. Україна, по суті, з біднішала, у неї зменшився ВВП та ВНД.

Ефективність роботи зовнішньої торгівлі визначається за результатами зовнішньоторговельного балансу, який являє собою співвідношення вартості ввозу та вивозу продукції за тривалий час (див. табл. 1).

Таблиця 1

Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2014-2018 рр.,**

Рік	Експорт		Імпорт		Сальдо
	Товарів та послуг (тис. дол. США)	у % до попереднього року	Товарів та послуг (тис. дол. США)	у % до попереднього року	
2014	53901689,1	86,5	54428716,9	71,8	- 527 027,8
2015	38127149,7	70,7	37516443,0	68,9	610 706,7
2016	36361711,2	95,4	39249797,2	104,6	-2 888 086,0
2017	43264736,0	119,0	49607173,9	126,4	-6 342 437, 9
2018	30910512,4	112,4	35914575,5	116,1	-5 004 063,1

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

** Розроблено авторами за матеріалами [2].

Дані у досліджуваному періоді показують, що зовнішньоторговельний баланс в Україні є пасивним, так як вартість імпорту товарів та послуг перевищує вартість експорту і дає мінусове сальдо. На основі даних таблиці 1, ми можемо сказати, що зовнішня торгівля в Україні ведеться не ефективно. Експорт має безпосередній вплив на значення приросту в економіці. Як бачимо, у 2015 році спостерігається позитивне сальдо, тобто профіцитне і тому баланс став активним за

рахунок значного зменшення імпортних поставок. Для того, якби не було дефіциту поставлених товарів, треба вводити державне мито, внаслідок чого знижується купівельна спроможність, а також вводиться не фіксований курс долару, котрий корегує суми доходу від імпорту у місцевій валюті.

За підсумками 2017 року обсяг експорту товарів збільшився на 19% та становить \$43,3 млрд. У товарній структурі експорту, найбільша частка

припадає на чорні метали (20%), зернові культури (15%), руди та шлаки (6,3%). Зберігається тенденція до збільшення сировинного експорту, зокрема, приріст обсягів мінерального палива становить 77%, руда та шлаків – 40%, а насіння та плодів олійних рослин усього 34,2%. Поступово зростає експорт готової продукції, у т. ч. меблів на 36,3%, а виробів з чорних металів на 30% [2].

Топ-країни імпортери української продукції: Російська Федерація (9,1% сукупного експорту), Польща (6,3%), Туреччина (5,8%), Італія (5,7%), Індія (5,1%) [2]. Україна є одним з найбільших експортерів соняшникової олії (1 місце), напівфабрикатів чорного металу (2 місце), кукурудзи (3 місце), залізної руди (5 місце), пшениці та борошна (6 місце). Імпортує Україна переважно продукти паливно-енергетичного комплексу (перероблена нафта та газ), ядерні реактори, котли та наземні транспортні засоби. За оцінками експертів Українського інституту майбутнього, Україна має ресурсний потенціал ПЕК, який може забезпечити зниження імпорту паливної продукції. Імпортує Україна з РФ (14,5%), КНР (11,4%), Німеччини (11%), Польщі (7%), Білорусі (6,5%) [3, 4].

Основним інструментом макроекономічного аналізу та прогнозування є національний платіжний баланс. Це аналітична система кількох окремих рахунків, до якої входять: зовнішньоторговельний баланс, баланс первинних доходів, баланс іноземних інвестицій, баланс

економічної допомоги та ін. Кожна складова частина платіжного балансу включає, з одного боку, всі категорії платежів і надходжень до країни із-за кордону, з іншого – видатки і грошові виплати за кордон за імпорт товарів та послуг, прибуток перерахований за кордон, поточні трансферти та інші виплати.

Аналізуючи торговий баланс України за 2014-2018 роки у порівнянні з іншими макроекономічними показниками, ми можемо надати підсумки у вигляді наступного рисунку 1.

Якщо підсумкове сальдо позитивно – країна збільшує свої вимоги до інших країн, та, відповідно, на таку ж суму зменшуються її зобов'язання по відношенню до них. Навпаки, якщо підсумкове сальдо балансу негативне – країна повинна збільшити свої зобов'язання по відношенню до інших країн, з тим, щоб відшкодувати дефіцит платіжного балансу. Добре помітно, що ніякої стабільності тут немає.

Вплив експорту на ВВП нічим не відрізняється від впливу на нього з боку споживання, валових інвестицій та державних закупок. Незважаючи на те, що певна частка товарів та послуг, які виробляються в країні, продаються за кордон, витрати на їх виробництво – це витрати іноземців на вітчизняний ВВП. Чим більший експорт, тим більші витрати несуть іноземці на виробництво національного ВВП. Тому збільшення експорту приводить до зростання сукупних витрат та ВВП нашої країни.

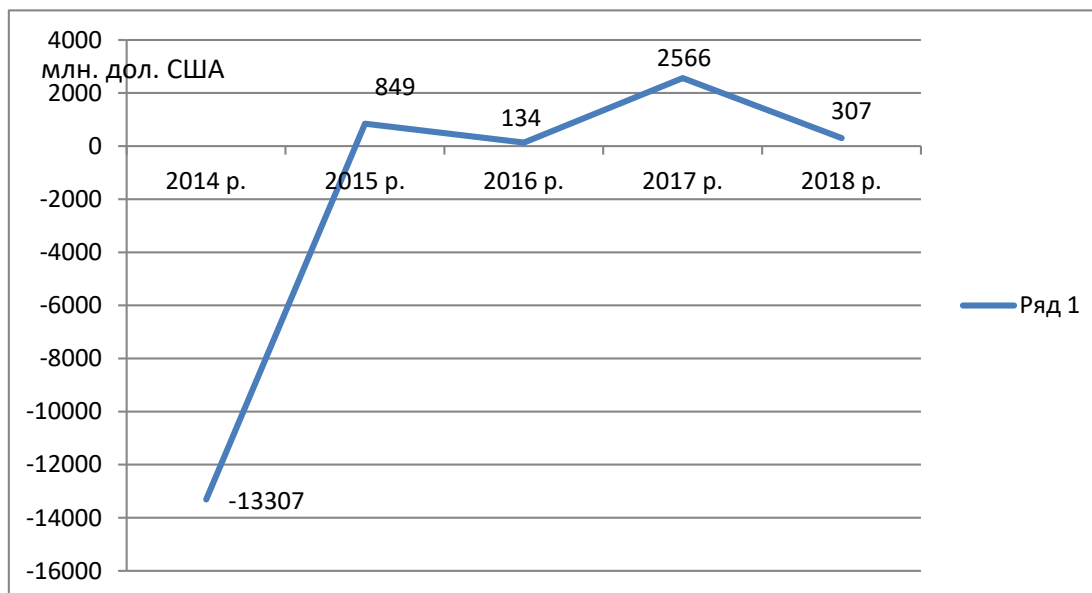

Рис.1. Платіжний баланс України у 2014 - 2018 рр. (млн. дол. США)*
* Розроблено авторами за матеріалами: [3].

Імпорт, навпаки, означає, що певна частка наших витрат на споживчі та інвестиційні товари є витратами на виробництво іноземного ВВП. Усі роки незалежності Україна практикує взаємозв'язки з іншими державами, а тому у нас достатньо розвинутий як експорт так і імпорт. Їх динаміка представлена на рисунку 2.

Даний рисунок показує нам динаміку експортної та імпортної торгівлі України за останні чотири роки. Можна спостерігати пряму залежність руху товарних взаємозв'язків України з іншими державами. За період у 2014-2015 рр. спостерігається стрімкий спад як імпортних так і експортних операцій через ситуацію з

погіршенням стану всередині країни та невдало вибраною товарною політикою держави.

Такі напрямки структури операцій як металургія, сільське господарство, машинобудівна та хімічна промисловості дають понад 80% українського експорту. Особливістю експортоорієнтованих галузей України є їх високий рівень залежності від кон'юнктурних коливань на світових ринках. В останні роки обсяг експорту з України нарощується за рахунок

сприятливої кон'юнктури світових ринків та постійного зростання цін у першу чергу на:

- чорні та кольорові метали,
- продовольчі товари (зерно, насіння соняшника),
- хімікати,
- окремі види продукції машинобудування (верстати, транспортні засоби, зброя).

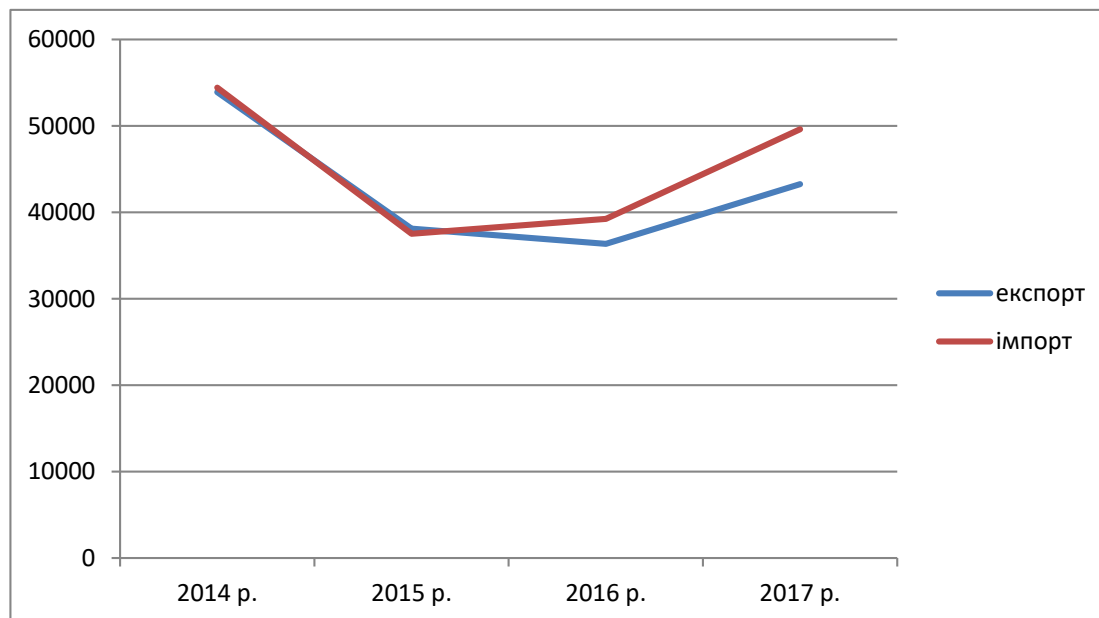

Рис.2. Динаміка товарної структури зовнішньої торгівлі України у 2014-2017 роках*
* Розроблено авторами за матеріалами: [2]

За останні п'ять років частка продукції агропромислового комплексу (АПК) у структурі експортної виручки України зросла з 27% у 2014 році до 41% в 2017 році. За результатами першої половини 2018 року частка агропродовольчої продукції склала 36,5%. Проте варто зазначити, що основу аграрного експорту все ще становить експорт сировини, а саме продукція рослинного походження - пшениця, кукурудза, ячмінь та соєві боби. Частка цієї продукції у структурі становить майже 55%. Дивись рисунок 3.

Лідуючу позицію в аграрному експорті займає соняшникова олія, обсяг її реалізації за січень-червень 2018 року склав 2,2 млрд. дол. США. Україна вже декілька років поспіль є світовим лідером з виробництва та експорту соняшникової олії. Решту ключових позицій займають зернові культури (кукурудза, пшениця, ячмінь), а також олійні (соєві боби) [3].

Перейдемо далі до більш детального аналізу динаміки імпорту товарів та послуг в Україні. Для цього, по перше, необхідно розглянути динаміку темпів росту імпортованих закупів до України. Імпорт після кризових 2014-2015 років демонстрував явний спад. Проте починаючи з 2016 року спостерігається нарощення імпортованих закупів Україною (рис. 4). Україна імпортує з

різних країн світу безліч найрізноманітніших товарів. У цей список входять все те, що сама держава не може в силу своїх географічних чи політичних причин надати українцям. Тільки за перше півріччя 2018 року, товарна структура зовнішньої торгівлі була наступною (рис. 5).

Більш як третину імпортованих товарів складають мінеральні продукти (руди, нафта, газ). Також Україна закуповує машини та обладнання у розмірі 15%, а продукцію хімічної промисловості майже у обсязі 13% від загального обсягу імпорту [5, 6].

Україна знаходиться у співпраці з багатьма країнами світу і з кожною з них вона чимось обмінюється. Однак, існує багато факторів, завдяки яким відбувається співпраця. Це географічне розташування, політична та культурна спорідненість та багато інших. Нижче, у таблиці 2 наведено перелік з семи країн Європейського союзу(ЄС), що найбільше співпрацювали з Україною 2017 році.

Статистичне дослідження експорту та імпорту товарів та послуг в Україні показав, що розвиток зовнішньої торгівлі історично став першою формою економічних зв'язків між різними народами. Загалом зовнішня торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати

спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і таким чином збільшувати загальний обсяг виробництва необхідної продукції, поповнюючи бюджет країни.

Висновки та перспективи подальших розробок у даному напрямку. Розглянувши зовнішньоторговельний баланс в Україні, можна сказати, що він формується на основі вартісних показників експорту та імпорту, які також слугують як джерело інформації для складання

платіжного балансу. Проаналізувавши зовнішньоторговельний баланс України у 2014-2018 роках, ми можемо зробити висновок, що Україна в цілому є неефективною у зовнішній торгівлі товарами. Востаннє позитивне сальдо зовнішньої торгівлі в Україні було зафіксоване за підсумками 2015 року, після чого річний зовнішньоторговельний баланс залишається дефіцитним до цього часу.

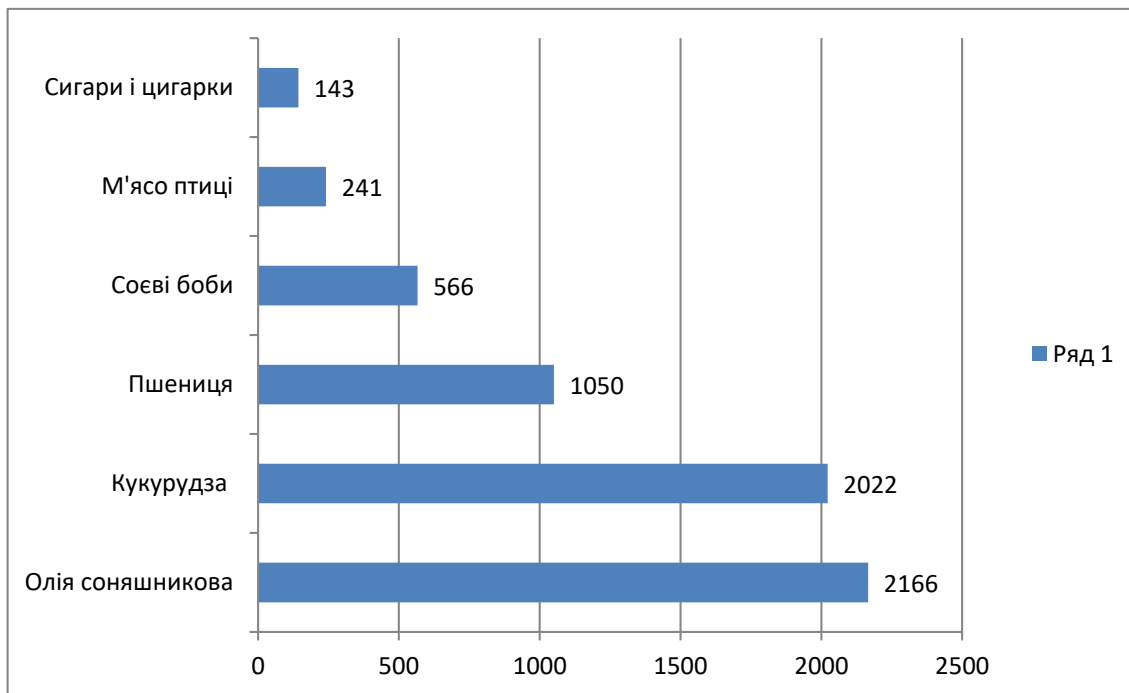

Рис.3. Продукти агропродовольчого експорту за перше півріччя 2018 року, млн. дол.*
* Розроблено авторами за матеріалами: [3].

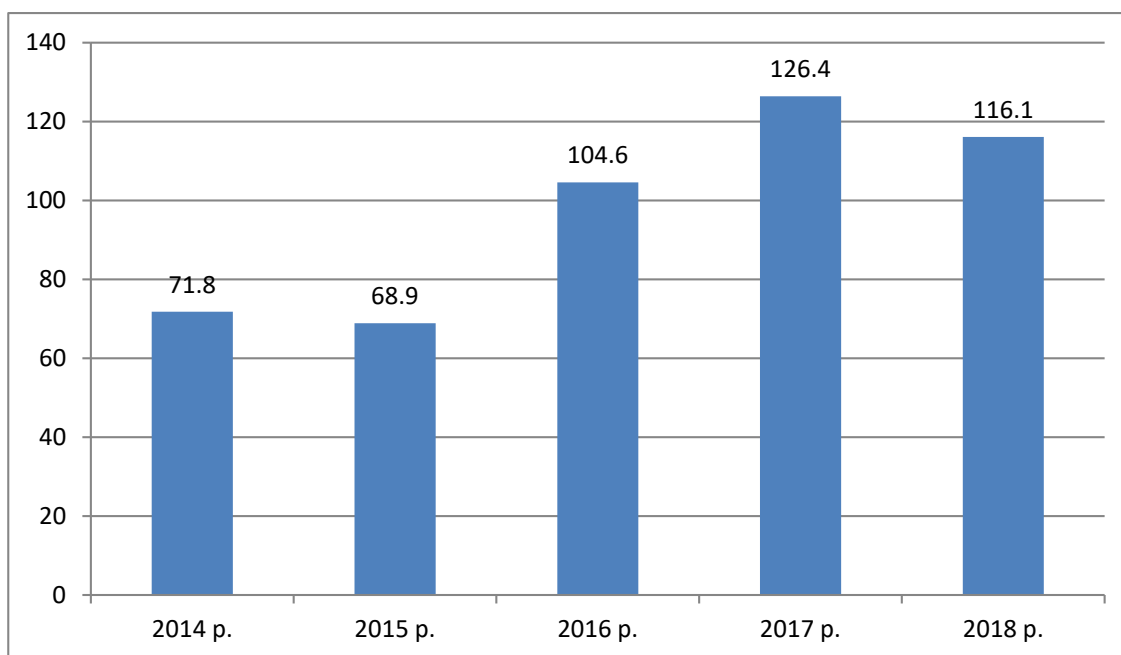

Рис.4. Динаміка темпів росту імпорту в Україні у 2014-2018 рр.*
* Розроблено авторами за матеріалами: [2].

Основною тенденцією розвитку зовнішньої торгівлі України на останні 10 років є збереження від'ємного сальдо. Характеризуючи динаміку експортної та імпорتنної торгівлі України за ці роки, можна спостерігати пряму залежність руху товарних взаємозв'язків України з іншими державами. Так, у 2014 році спостерігається різкий спад зв'язків через погіршення стану всередині країни.

Україна має багато міжнародних контактів, тому сфера її взаємозв'язків доволі широка, а отже вона має багато постачальників. Так, в 2014 році основним імпортером для нашої країни продовжувала бути Російська Федерація, яка доставила товарів більш як на 12 млрд. дол. США. На друге місце вийшов Китай. Далі в списку знаходяться США, та країни-члени ЄС, що говорить про розширення товарного ринку України та розвиток економічних відносин з різними країнами світу [7, 8].

Слід відзначити, що Україна має потужний науково-промисловий потенціал, який, на відміну від більшості країн світу, не має відповідної інституційної та фінансової державної підтримки для просування на світові ринки, через що, незважаючи на наявні цінові та технічні переваги, не використовується повною мірою експортний потенціал високотехнологічних товарів українського виробництва на зовнішніх товарних ринках.

Таким чином, на сьогодні існує невідкладна необхідність створення інституційної основи для запровадження державної підтримки упровадження фінансових інструментів розвитку експорту, що забезпечить подальший розвиток і нарощування вітчизняного економічного потенціалу та закріплення на традиційних і нових ринках збуту [9].

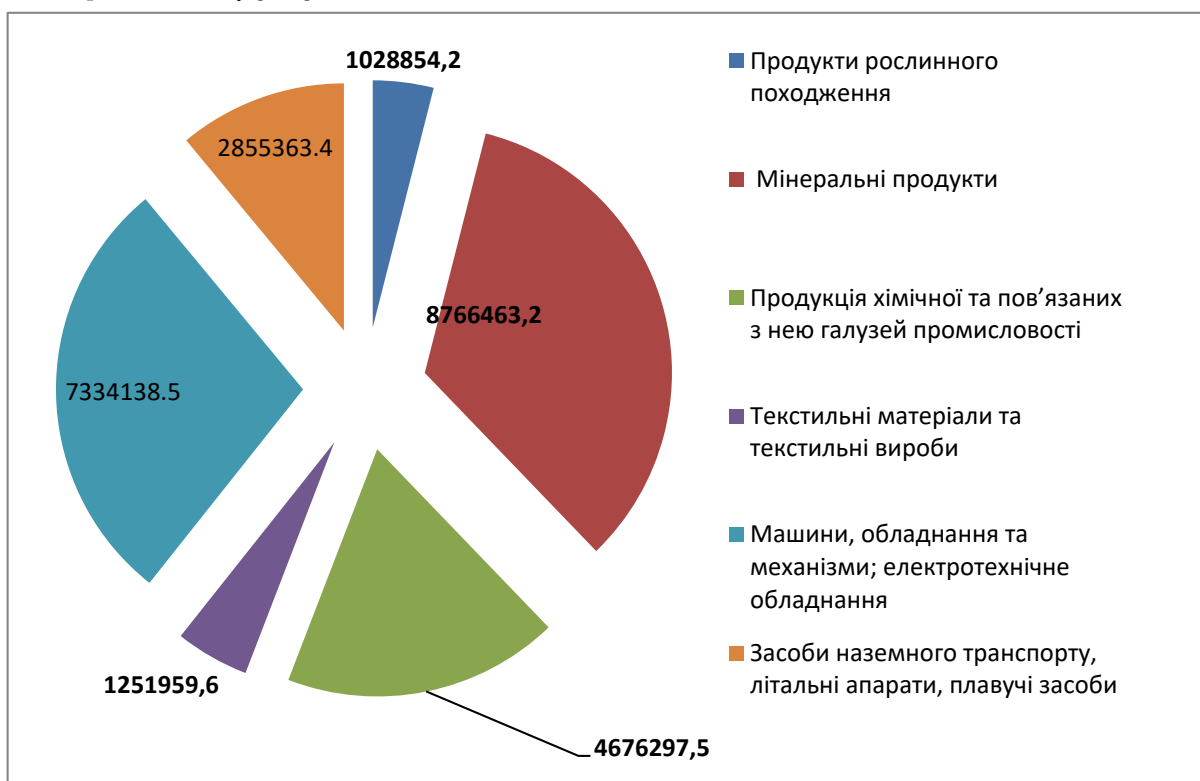

Рис.5. Товарна структура зовнішньої торгівлі у січні–серпні 2018 року тис.дол. США*
* Розроблено авторами за матеріалами: [3].

Таблиця 2

Країни ЄС, з яких Україна імпортувала найбільшу кількість товарів у 2017 році*

Країна	Сума імпорту (тис.дол. США)
Німеччина	5445028,2
Польща	3453816,5
Італія	1625007,3
Франція	1563751,8
Угорщина	1152307,5
Чехія	869534,6
Велика Британія	798949,8

* Розроблено авторами за матеріалами: [2].

Основними проблемами сучасного розвитку українського експорту, на вирішенні яких повинні бути сконцентровані зусилля уряду, визначаються:

- сировинний характер значної частини експорту;
- відсутність чітко визначеної політики структурних змін в матеріально-технічній базі виробництва та технологіях галузей економіки;
- незначна частка продукції з високою часткою доданої вартості у структурі українського експорту;
- недостатній рівень інвестування в модернізацію експортоорієнтованих виробництв та гостра нестача новітніх технологій;
- застаріла транспортна інфраструктура, що не відповідає сучасним вимогам ефективного транскордонного сполучення;

- здійснення розрахунків з експортних операцій через офшорні компанії та ухилення від податків.

Результати аналізу сучасних тенденцій розвитку експортно-імпоротної діяльності та зовнішньоторговельної політики України дають підстави визначити ключовим завданням державної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності створення ефективної системи підтримки експорту, яка забезпечить сталий економічний розвиток та реалізацію експортного потенціалу держави. У контексті визначеної мети необхідно реалізувати комплекс заходів щодо модернізації та підвищення міжнародної конкурентоспроможності експортного виробництва, оптимізації існуючих систем правової, організаційно-економічної, науково-технічної, інфраструктурної та інших систем забезпечення експортно-імпоротної діяльності України.

ANALYTICAL ESTIMATION OF THE EXTERNAL MARKET OF UKRAINE

Elena Kushchenko, Ph.D (Economics), Associate Professor, V.N. Karazin Kharkiv National University, Mironositskaya Str., 1, Kharkov, of Ukraine, 61057, e-mail: o.kushchenko@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7316-1786>

Diana Shkiriya, Student, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 6, Kharkiv, Ukraine, 61022, e-mail: dianashkiriya@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6634-1658>

At the beginning of the third millennium in the conditions of rapid globalization a key value was purchased by foreign economic activity (FEA), as one of important macroeconomic factors of development of modern economy. The benefits of this activity were recognized long ago. The subject of research of this article are the main principles and trends in the development of foreign trade commodity flows of the Ukraine in coordination with its macroeconomic situation and world market conditions. The aim is to analyse the principles of the current state of foreign trade, as well as the methods of its regulation and the impact of export-import operations on GDP and the ways of forming foreign trade profits. The task is to research the efficiency of foreign trade market which is determined by the results of foreign trade balance. To provide the higher level of reliable accounting of the Ukrainian export - import data. Analytical necessity of territorial connections which depend on different the requirements of the state. Estimation on different levels of country's competitiveness is being used. General scientific methods and all methodological palette of statistical indexes are being used. The obtained results provide legislative and executive state bodies with important statistics data about Ukrainian foreign trade and enable the government to take proper decisions and to control the market of the Ukraine. Conclusions: recommendations for further development of foreign economic activities, the development of politics of the Ukraine and international organizations, and also the analytical estimation of current trends on world markets.

Key words: foreign trade commodity flows, analytical assessment of competitiveness, world market, export and import, trade balance, national balance of payments.

АНАЛИТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ВНЕШНЕГО РЫНКА УКРАИНЫ

Куценко Елена Ивановна, канд.экон.наук, доцент, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, ул. Мироносицкая, 1, г. Харьков, Украина, 61057, e-mail: o.kushchenko@karazin.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7316-1786>

Шкиря Диана Николаевна, студент, Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, Площадь Свободы, 6, г. Харьков, Украина, 61022, e-mail: dianashkiriya@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6634-1658>

В начале третьего тысячелетия в условиях ускоренной глобализации ключевое значение приобрела внешнеэкономическая деятельность (ВЭД), как один из важных макроэкономических факторов развития современной экономики. Выгоды этой деятельности известны и определены давно. Предметом исследования в статье являются основополагающие принципы и тенденции развития внешнеторговых товарных потоков Украины в увязке с анализом ее макроэкономической ситуации и конъюнктуры мировых рынков. Цель состоит в аналитической оценке современного состояния внешней торговли и ее принципов, а также в рассмотрении методов ее регулирования и влияния экспортно-импортных операций на ВВП и пути формирования внешнеторговой прибыли. Задания: исследование динамики эффективности рынка внешней торговли, которая определяется по результатам внешнеторгового баланса. Обеспечение повышения уровня полного и достоверного учета данных об экспорте и импорте Украины. Аналитическая необходимость территориальных связей благодаря самым различным потребностям в государстве. Оценка конкурентоспособности страны на разных уровнях. Используются общенаучные методы и вся методологическая палитра статистических показателей и методов.

Полученные результаты являются фундаментом информационного обеспечения органов исполнительной и законодательной власти данными статистики внешней торговли для принятия ими решений в области государственного регулирования рынка Украины. Выводы: предложены рекомендации о дальнейшем развитии внешнеэкономической деятельности, разработки политики Украины и международных организаций, а также дана аналитическая оценка происходящих процессов.

Ключевые слова: внешнеторговые товарные потоки, аналитическая оценка конкурентоспособности, мировой рынок, экспорт и импорт, торговый баланс, национальный платежный баланс.

References

1. Kushhenko, O. I. (2016). Ctatystychna ocinka zovnishnjogho rynku Ukrainy. *National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine. Collective monograph*. Vol. 2. "Izdevnieciba "Baltija Publishing". [in Ukrainian]
2. Osaulenko, O. Gh. (Red). (n.d.). Statystychna informacija. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Vzglato z <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian]
3. Nacionaljnyj bank Ukrainy. (n.d.). *Nacionaljnyj bank Ukrainy*. Vzglato z <https://bank.gov.ua/control/uk/index> [in Ukrainian]
4. Babenko, V.A., Shorikov, A.F. (2012). Optimization of software management of innovative technologies at agricultural enterprises. Modern problems of economics, management and marketing: materials of the XVIII International scientific and practical. conf. (June 1, 2, 2012, Nizhny Tagil). Nizhny Tagil: NTI (branch) of Ural Federal University, pp. 34-37.
5. Babenko, V., Romanenkov, Yu., Yakymova, L., and Nakisko, A. (2017). Development of the model of minimax adaptive management of innovative processes at an enterprise with consideration of risks. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, Vol. 5, No. 4 (89), pp. 49-56. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2017.112076>
6. Pokryshka, D. S. (2012). Torghoveljni vidnosyny Ukrainy z Jevropejskym Sojuzom v umovakh ghlodaljnoji nevyznachenosti. *Strateghichni priorytety*, 1, 18-31. [in Ukrainian]
7. Babenko, V., Pasmor, M., Pankova, Ju., Sidorov, M. (2017). The place and perspectives of Ukraine in international integration space. *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 15, Issue 1, pp. 80-92. DOI 10.21511/ppm.15(1).2017.08
8. Sidorov, V.I., Babenko, V.A., Perepelitsia, A.S. (2016). Clusterization the Countries by the Level Information in the Conditions of International Globalization. *International Scientific Conference The Development of International Competitiveness: State, Region, Enterprise: Conference Proceeding*, Part 1, December 16, 2016. Lisbon, Portugal: Baltija Publishing, pp. 11-15.
9. Sidorov, V., Babenko, V., Bondarenko, M. (2017). Researching factors of innovative activities of agrarian business of Ukraine under globalization of the world economy. *Innovative technologies and scientific solutions for industries*, No. 2 (2), pp. 70-76. DOI: <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2017.2.070>